

Останні події аж ніяк не свідчать про дотримання прав людини в Україні. Акції протесту в Києві, Донецьку та інших регіонах показали, що суди, чиновники та правоохоронні органи все більше вдаються до відверто протизаконних дій для придушення мирних протестів. Причому влада чим далі, тим нахабніше намагається ці протести зупинити. І зовсім не для "покращення життя вже сьогодні", а порушуючи громадянські права українців.

Висловлювати своє незадоволення діями влади чи окремих чиновників, протестувати проти неприйняття певних законів чи постанов – це право кожної людини, закріплене у Загальній декларації прав людини та інших міжнародних документах.

На жаль, метод переговорів із владою вже неодноразово доводив свою цілковиту неефективність. І сьогодні єдиним способом впливу на владу є вуличні акції протесту.

Мирні зібрання громадян повинні бути для влади своєрідним індикатором громадської думки: люди проти чогось протестують або чогось вимагають – значить щось не так. Проте українська влада дотримується іншого принципу. Суспільна думка їй настільки не цікава, що краще взагалі не дозволяти людям протестувати.

За даними "Центру дослідження суспільства", у жовтні-листопаді цього року відбулося близько сотні протестів, пов'язаних із соціальними виплатами та пільгами, в яких брали участь, в тому числі, й чорнобильці та ветерани Афганістану. Кожен шостий з таких протестів зазнавав репресій.

Ще 28 вересня пільговики Донеччини розклали наметове містечко під стінами Пенсійного фонду, вимагаючи не зменшувати їм виплати. 1 жовтня голова Донецької облдержадміністрації Андрій Шишацький пообіцяв виконати їхні вимоги, тож протестувальники розійшлися по домівках.

У жовтні під стінами владних структур Донецька відбувається ще як мінімум два пікети – один із них спрямований проти сумнозвісного законопроекту № 9127 (про гарантії держави щодо виконання судових рішень), на іншому навіть піднімається питання не лише збереження існуючих пільг, а й їх розширення.

В першій половині листопада на деяких протестах у Донецьку вже звучать гасла

незадоволення політикою чинної влади. 14 листопада громадяни захоплюють будівлю обласного управління Пенсійного фонду. Наступного дня під цією будівлею чорнобильці встановлюють наметове містечко та оголошують голодування.

"Самі по собі ці дії не є чимось особливим – подібні акції демонстрації рішучості трапляються досить часто. Але не часто вони є такими довготривалими та багатолюдними, якими вони були в Донецьку", – вважають експерти "Центру дослідження суспільства".

16 листопада пільговикам пропонують звільнити приміщення управління, погрожуючи застосуванням сили. Однак погрози не спрацьовують і протистояння триває. Десятки людей госпіталізовані через погіршення здоров'я, їм на зміну приходять інші.

Численні акції ліквідаторів Чорнобильської катастрофи суди забороняють одна за одною. Причому, за відверто надуманими причинами.

22 листопада Донецька міська рада подає позов до Донецького окружного адміністративного суду проти чорнобильців, вимагаючи, щоб вони припинили свій протест. Уже наступного дня позов задовольняють, мотивуючи це загрозою теракту.

У постанові суду вказують, що підозра теракту виникла в Служби безпеки України на підставі... коментаря в інтернеті: "21.11.11 у ході моніторингу Інтернет на сайті <http://life.comments.ua> виявлено повідомлення, в якому невідомі особи заявляють про свої наміри щодо здійснення вибуху у місті Донецьку.

У зв'язку з цим, з метою попередження та недопущення загибелі людей просять розглянути питання щодо обмеження проведення у Донецьку масових заходів", – сказано в постанові Донецького окружного адмінсуду № 2а/0570/22138/2011 від 23 листопада.

У наметовому містечку виконувати постанову суду відмовляються і очікують штурму.

Що дивно – забороняють зібрання не по всьому Донецьку, що було б логічно, а саме за конкретною адресою – біля Донецького обласного управління Пенсійного фонду.

Керівник донецької обласної організації Всеукраїнського комітету захисту прав людини Євгенія Ратникова зауважила, що через загрозу теракту в місцях масового скупчення людей не зупинили проведення футбольного матчу на "Донбас Арені": "Тоді на стадіоні перебувало більш як 50 тисяч людей, але місцева влада не злякалася тероризму. А близько трьох десятків пенсіонерів, що голодують біля Пенсійного фонду, стали загрозою".

Донецькі чорнобильці виконувати рішення суду відмовилися. Голова Донецької обласної організації чорнобильців-інвалідів "Чорнобиль-Єдність" Микола Гончаров пояснив це тим, що у Пенсійному фонді лежать численні судові рішення по пенсіях "дітей війни", афганців і чорнобильців, які державою не виконуються.

Цього ж дня, 23 листопада, Кабінет Міністрів приймає постанову про підвищення пенсійних та інших виплат чорнобильцям. Однак виконання цієї постанови виглядає досить сумнівним, зважаючи на дефіцит бюджету, і залишається незрозумілою доля заборгованості держави перед пільговиками.

Через 5 днів зносити намети "несанкціонованої" акції прибула міліція та невідомі. Під час розгону демонстрантів загинув 74-річний інвалід. Висновки тимчасової робочої групи Громадської ради при МВС України засвідчили недоведеність факту невинуватості міліції, а також низку порушень з боку правоохоронців при забезпеченні громадського порядку.

"Зібрання чорнобильців було мирним. У полковника міліції Седнева не було підстав просити у листі на ім'я міського голови Донецька Лук'янченка О. О. заборони всіх мирних зібрань у Донецьку. Міліція не забезпечила належне інформування чорнобильців про демонтаж намету. При чому не зрозуміло, чи міг начальник донецької міліції полковник Седнев керувати її діями у позаробочий час", – йдеться у висновку робочої групи.

Наступного дня чорнобильці подають до Донецького апеляційного адміністративного суду скаргу на рішення окружного суду про заборону їхньої акції. Член ініціативної групи чорнобильців Володимир Сумаруков пояснив, що не зробили цього раніше, бо на їх юридичну адресу це рішення суду не надходило.

За його словами, про зміст судового рішення про заборону акцій вони дізналися з інформації в інтернеті.

За кілька днів кілька десятків чорнобильців зі сходу України оголосили голодування вже у столиці. Вони вимагають від влади повернути їм призначені судами пенсійні виплати та соціальні пільги. Але 29 листопада суд забороняє і цю акцію.

Зокрема, Окружний адмінсуд Києва видає постанову про заборону проведення зібрань ряду організацій на вулицях Грушевського, Банковій й у Маріїнському парку (постанова № 2-а-17669/11/2670 від 29 листопада 2011).

Аргумент заборони приголомшує – організатори акції начебто порушили положення порядку про проведення масових акцій у Києві, відповідно до якого такі заявки нібито мають бути подані за 10 днів до проведення акції.

Таке рішення відверто суперечить не лише Конституції України, але й міжнародному праву, рішенням Європейського суду з прав людини.

Зокрема, у рішенні Конституційного суду від 19 квітня 2001 у справі щодо завчасного сповіщення йдеться: "Несвоєчасне повідомлення або навіть неповідомлення про проведення масового заходу самі по собі не можуть бути причиною його заборони, оскільки зібрання, поки воно має мирний характер, не може бути незаконним".

Водночас, Європейський суд з прав людини у справі "Сергій Кузнецов проти Росії" зазначив, що "підпорядкування мирних зібрань процедурі повідомлення чи легалізації не порушує, як правило, сутність права, оскільки метою процедури є посприяти владі вжити обґрунтовані і належні заходи, щоб гарантувати мирне проведення будь-яких зборів, мітингів або інших акцій політичного, культурного чи іншого характеру".

Попри заборону протестувальники голодувати не припинили. Встановити намети міліція завадила, тож люди день і ніч проводили на лавках у парку. Така заборона створювала реальну загрозу для життя та здоров'я голодуючих громадян, які змушені були цілодобово знаходитися на морозі, перебуваючи у вкрай важкому стані.

Дивним неспівпадінням тут видається рішення Шевченківського райсуду столиці від 19 квітня 2005. Тоді Київська міська державна адміністрація звернулася до суду з проханням заборонити ВМГО "Союз молоді регіонів України" (молодіжна припартійна організація Партії регіонів) цілодобове пікетування в Маріїнському парку навпроти Кабміну (це саме те місце, де зараз стоять чорнобильці).

Суд тоді відхилив заяву КМДА та дозволив молодим регіоналам встановлювати намети.

Що цікаво, ВМГО "Союз молоді регіонів України" в суді за цією справою представляла Олена Лукаш – нині представниця президента у Конституційному суді.

9 грудня голодування у Києві чорнобильці припиняють. Люди стали вживати чай з медом та воду з лимоном. "Акція триватиме і у регіонах, і тут у Києві. Але голодування ми вирішили припинити: у тих, хто понад тиждень голодував, здоров'я не витримало. Влада нас не хоче чути: за весь час нашого голодування до нас ніхто з Кабінету Міністрів не вийшов", – пояснив учасник голодування Ігор Шлапак.

12 грудня після переговорів з владою протестанти Донецька акцію припиняють, місцева влада пообіцяла виділити на їх проблеми мільйон гривень. Проте погодились на таку пропозицію не всі. Останній намет комунальники зносять все ще із людьми всередині. На місці наметового містечка вже наступного дня терміново висаджують ялинки.

Сьогодні протести чорнобильців вже охопили практично всю країну. Акції раз за разом забороняють, але незгодних стає все більше. І не тільки чорнобильців.

Причому часто це ті люди, що на останніх президентських виборах голосували за того, хто обіцяв "почути кожного". І це є ще одним логічним результатом абсурдного переконання влади, що вона може вирішувати навіщо, коли і як громадяни можуть реалізовувати своє право на мирний протест.

Ірина Чулівська, Центр інформації про права людини, [Українська правда](#)